

İklim

Dünya üzerindeki hava ve su Güneş'ten aldığı enerjiyle ısınarak harekete geçer. Böylece değişik hava koşulları oluşur. Bir bölgenin, uzun yıllar boyunca değişmeyen, kendine özgü hava koşuluna da iklim denir. Karaların ve denizlerin yeryüzünde bulunduğu yerler, deniz ve okyanus akıntıları, çok büyük alanlarda hissedilen rüzgarlar iklimleri etkiler.

Yeryüzündeki farklı bölgeler ekvatora olan uzaklıklarına göre başlıca üç iklim kuşağına ayrılır. Bu bölgeler: Soğuk kutup bölgeleri, ekvator çevresindeki tropik bölgeler ve bunlar arasında yer alan ılıman bölgelerdir.

Diğer bir düşünceye göre, iklim kuşakları sıcaklığa göre olduğu gibi bölgenin yüksekliğine ve denize ya da dağlara yakınlığına göre de ayrılabilirler. Yüksek bölgeler düşük sıcaklıklara sahipken, deniz kıyısında ve deniz kıyısına yakın bölgelerde kışlar ılık, yazlar serindir. İklimleri birbirine benzeyen bölgeler, her ne kadar, harita da aynı iklim kuşağında yer alsalar da birbirlerinden çok uzakta olabilir. Dünya üzerindeki iklim kuşaklarını gösteren haritalarda, bu kuşakları birbirinden ayıran sınırlar olmasına karşın, bu

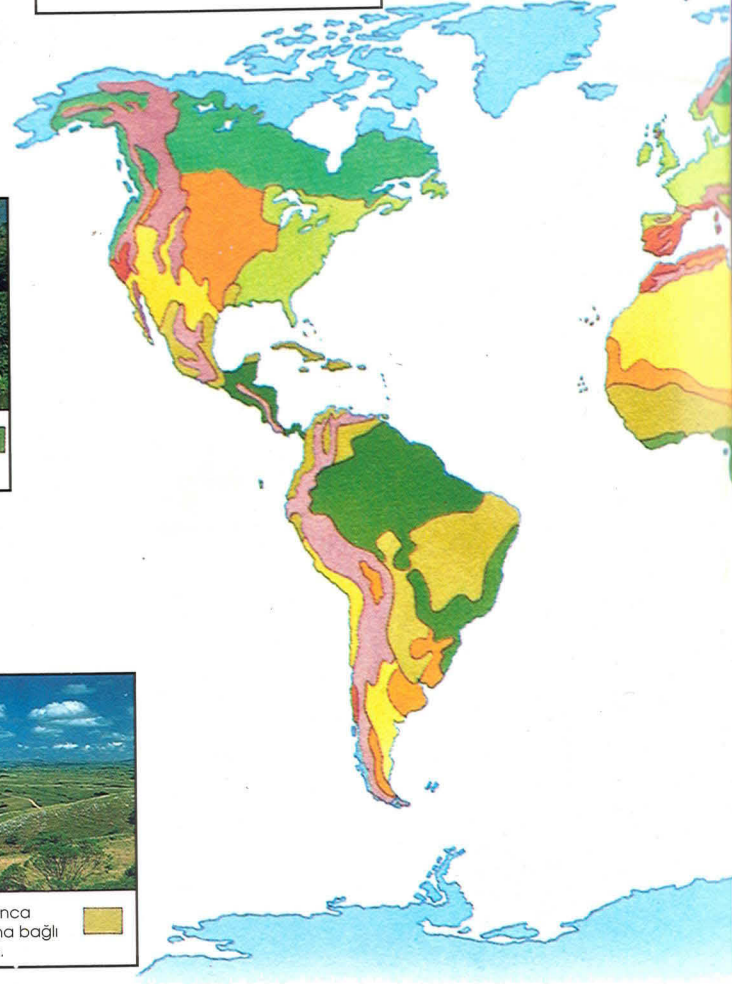

sınırlar kesin değil yaklaşık olarak çizilmiş sınırlardır ve zamanla değişebilirler.

Farklı iklimler

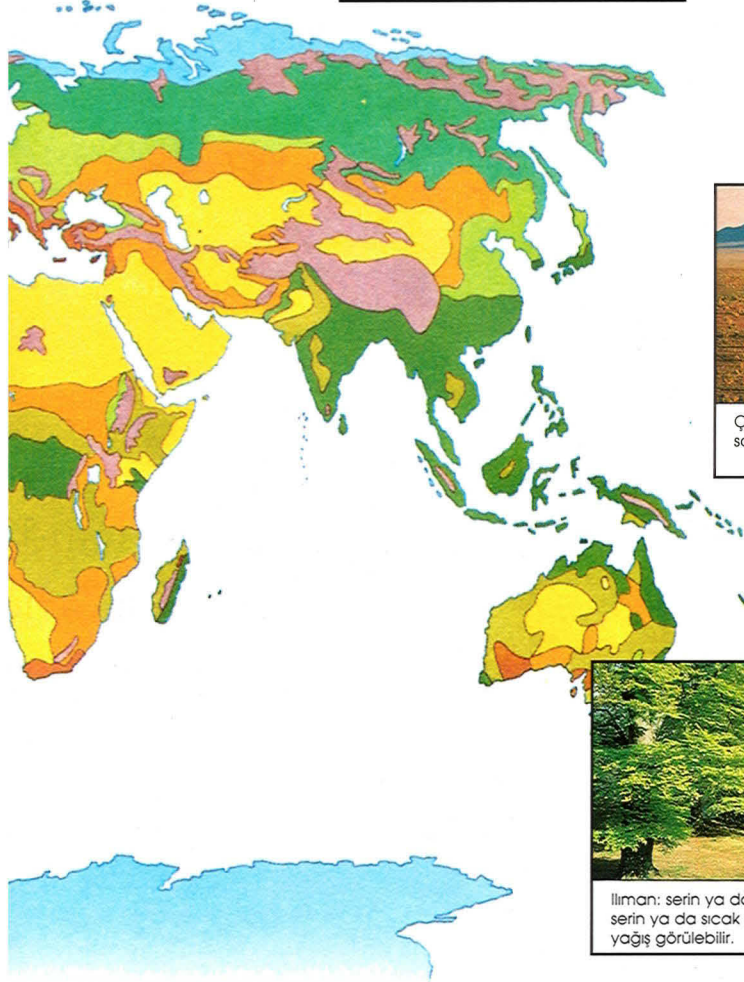
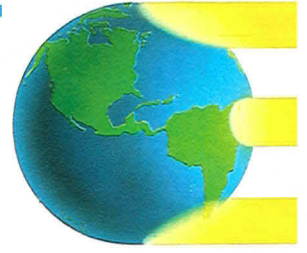
Güneş ışınları, Dünya üzerindeki diğer yerlere göre ekvator çevresine daha dik ulaşır ve daha yoğundur. Bu da ekvator çevresinin daha sıcak bir iklime sahip olmasını sağlar. Bu bölgelerde sıcak hava yükselip soğur ve içerdiği su buharıyla bulutlanarak yağmuru oluşturur. Bu yüzden bu bölgeler çok nemlidir.

Soğuk Orman: Soğuk kışlar, sıcak yazlar, hafif yağışlar.

Yer ekseninin eğik olması nedeniyle Güneş ışınları, yeryüzündeki farklı bölgelere farklı açılarla ulaşırlar. Örneğin Güneş ışınlarının ekvator'a yakın bölgelere dik ulaşması nedeniyle, bu bölgeler kutuplara göre çok daha sıcaktır.

İlman iklimin gözlendiği bölgeler kutuplarla ekvator arasındadır. Örneğin, Avrupa, Avustralya ve Asya ile Afrika'nın bir bölümünde, yazlar sıcak kışlar soğuk olur. Genellikle kışın kar, yazın yağmur yağar.

Çöl: Tüm yıl kuru ve sıcak. Gece soğuk gündüz sıcak.

Kentlerde iklim

Binalar ve kentin kirli havası, Güneş'ten aldıkları ısıyı bitkilere göre daha uzun süre tutabilirler. Gece olunca,

binalar, yollar, kaldırımlar gündüz emdikleri Güneş ısını atmosfere yayarlar. Bu yüzden kentlerdeki hava sıcaklığı, kırlara ve ağaçlarla kaplı alanlara (bitki örtüsüyle kaplı) göre daha yüksektir. Bunun yanı sıra, evlerdeki ve iş yerlerindeki ısıtma sistemlerinden (soba, kalorifer vb.), motorlu araçlardan yayılan ısı da kentlerdeki hava sıcaklığının yükselmesine neden olur.

İlman: serin ya da yumuşak kışlar, serin ya da sıcak yazlar, tüm yıl yağış görülebilir.

Büyük bloklar halindeki binalar rüzgârları yavaşlatarak şiddetini azaltır. Bu yüzden, kentlerdeki hava sıcaklığı, kent dışına göre yaklaşık 5 °C daha yüksek olabilir. Kentlerdeki bu daha sıcak hava kütlesi, yerden 120 metre yükseğe kadar hissedilebilir.

Murat Dirican

Kutuplar ve Tundra: Uzun soğuk kışlar, toprak hep donuk.

Atmosferdeki su buharı yoğunluğunun fazla olması nedeniyle hemen hergün yağmur yağar. Havanın

sıcak ve kurak olduğu bölgelerde çöl iklimi kendini gösterir. Ekvatordan daha uzak olan yerlere Güneş'ten gelen ısı daha az olduğundan, bu bölgeler daha soğuktur.

Kutuplar, Güneş ışınlarını büyük oranda yansıtan kar ve buzla kaplı geniş alanlardır. Ayrıca, ışınlar bu bölgelere çok eğik olarak düşer. Bu yüzden kutuplar her zaman soğuktur.

Hava sıcaklığı yükseklikle azalır. Yani yukarı doğru çıkıldıkça hava sıcaklığı her 150 metrede yaklaşık 1 °C kadar düşer. Bu yüzden yüksek dağların zirveleri hemen her zaman karlarla kaplıdır.

Yükseklerde soğuk, aşağılara indikçe ılık; rüzgar alan yamaçlar nemli, rüzgar almayan yamaçlar kuru.